

Werken op een joodse begraafplaats

Harriët Tamminga-Hebels

Ook deze zomer is er in de laatste week van juli weer een werkweek geweest waarin door een groep christenen uit verschillende kerken (ook uit de CGK Zwolle) een joodse begraafplaats is opgeknapt. U zult zich wellicht afvragen waarom dat werk gedaan wordt. Wat heeft het nou voor zin om aan dode stenen te gaan werken? Er zijn genoeg levende mensen die aandacht nodig hebben!

Daarom eerst iets over de voorgeschiedenis en motivatie.

Boete en Verzoening

De stichting “Boete en Verzoening” voert o.a. jaarlijks herstelwerkzaamheden uit aan joodse begraafplaatsen in binnen- en buitenland.

In een folder die de stichting uitgeeft staat o.a.: “Christenen hebben Joden eeuwenlang gediscrimineerd en onterecht van gruwelijkheden beschuldigd, zoals die van rituele moord, hostieschennis en vergiftiging van de drinkwaterbronnen. Het hele joodse volk werd onophoudelijk beladen met het verwijt Jezus van Nazareth vermoord te hebben. Wij erkennen, dat de vijandschap van de christenen vaak ontaardde in vernedering en verbanning van de Joden, in beroving en moord. Wij erkennen tevens, dat de christelijke kerken bijgedragen hebben aan een anti-joodse stemming in Europa. Hierdoor hebben de Nazi's minder tegenstand – en soms zelfs medewerking – ondervonden bij hun poging tot vernietiging van de Joden.”

Verzoening

Ds. Kees Sybrandi, die dit werk ca. 35 jaar geleden is begonnen, heeft de motivatie voor het werk op de begraafplaatsen als volgt verwoord: “Met vele andere christenen voelen wij een diepe pijn en schaamte over deze gebeurtenissen. Wij voelen ons persoonlijk niet schuldig

aan deze wandaden, maar wij voelen ons wél verantwoordelijk om de pijn die hierover bij vele joodse mensen nog leeft, te helpen verzachten. Zonder enige pretentie willen wij een spijker slaan aan een brug, die christenen en Joden weer zou kunnen verbinden. Bij dit alles wordt niet gestreefd naar evangelieverkondiging onder Joden, ook niet bedekt of in het geheim.

Het werken aan begraafplaatsen is een goede manier gebleken om deze verzoening tot stand te brengen. De oorsprong van dit werk ligt echter in intense gebeden van verootmoediging en schuldbelijden. Ook nú is dat niet weg te denken bij alle activiteiten.”

De reacties vanuit de joodse gemeenschap op dit verzoeningswerk zijn hartverwarmend. Daarom is er van de geschiedenis en motivatie van dit werk een boekje verschenen “Een spijker aan de Brug” met illustraties van de bekende joodse kunstenaar Marc de Klijn. Er liggen plannen om het te vertalen in het Hebreeuws en Engels om ook de joodse gemeenschap buiten Nederland te laten weten waarom dit werk door christenen gedaan wordt.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen staan bij Joden in veel hoger aanzien dan bij christenen. Je kunt christen worden door een

Een spijker aan de brug

Harriët Tamminga-Hebels

De graven
mogen niet
geruimd
worden en
worden
generaties
lang nog
bezoekt

persoonlijke keuze voor Jezus Messias, maar Jood ben je door afstamming. Daarom is de band met het voorgeslacht zoveel sterker. De graven mogen niet geruimd worden en worden generaties lang nog bezocht. De grafstenen zijn voor hen zoets als een identiteitsbewijs. Wanneer je tot een volk behoort dat voortdurend met uitroeiing wordt bedreigd, moet je je kinderen naar een plaats kunnen brengen waarvan je kunt zeggen: “Hier liggen onze voorvaders. Zij hebben geleefd, zij hebben bestaan. Een grafsteen is het bewijs voor onze geschiedenis.”

Het werk zelf

De begraafplaats wordt door een paar mensen enkele weken voordat de werkweek begint zonodig eerst gemaaid en de grafzerken worden met water schoongespoten van algen en mos. Als de werkweek begint zijn de stenen droog, omdat anders de verf niet goed blijft zitten. Naast het opnieuw zwart maken van de letters op de stenen worden door een ploeg sterke mannen ook scheefgezakte of omgevallen stenen rechtgezet en gebroken stenen waar mogelijk gerepareerd. Verder wordt er onkruid gewied en worden bomen en struiken gesnoeid. Toegangshekken en

grafhekken worden van roest ontdaan en geverfd en op graven waar grind op lag wordt nieuw grind aangebracht. Ook wordt soms het dak van het ‘metaheerhuisje’ (waarin ruimtes zijn voor het afleggen van de dode) hersteld of gedeeltelijk vernieuwd, deuren gerepareerd of vernieuwd en het gebouw van binnen en/of van buiten geverfd.

Utrecht

Zo werken we elk jaar op een andere plaats: vorig jaar in Rotterdam en Oud-Beijerland, daarvoor in Vught, en in 2004 ook al in Utrecht. Toen kon maar de helft van de stenen hersteld worden, en daarom waren we heel blij dat we dit afgelopen zomer gelukkig helemaal af konden maken.

De begraafplaats in Rotterdam aan de Oostzeedijk die we vorig jaar onderhanden genomen hebben was al sinds 1820 niet meer in gebruik (vanaf die datum werd de grotere begraafplaats aan het Toepad gebruikt), dus het waren heel oude stenen die opgeknapt moesten worden. Een uitdaging was dat deze oude letters in de stenen ingegraveerd waren, terwijl het op andere begraafplaatsen altijd “opgelegde” letters zijn. Dit vergde veel meer tijd omdat elke letter met een penseeltje ingekleurd moest worden. Stenen met opgelegde letters kunnen sneller zwart gemaakt worden omdat je dan met een kurk werkt waar een lapje stof omheen getrokken is. De stof om de platte kant van de kurk wrijf je dun in met verf en vervolgens tampoeneer je dan voorzichtig de letters.

Motivatie

Wat elk jaar weer motiveert is dat het werken met deze groep mensen uit verschillende kerken je geestelijk opbeurt. De sfeer is heel goed, in de middagpauze krijgen de deelnemers een toerusting over de motivatie van dit werk en de hele dag zijn er een of meer mensen aan het bidden om een

zegen over dit werk te vragen en om bescherming te bidden. Het is namelijk niet ongevaarlijk om met oude stenen te werken; ze kunnen zomaar omvallen! Dit alles maakt een werkweek of een dag met deze groep tot een onvergetelijke gebeurtenis. Maar vooral de dank die de joodse gemeenschap voor dit werk heeft is van onschatbare waarde!

Wat kunt u doen?

U bent hartelijk welkom om dit jaar een of meer dagen mee te werken! Maar uw gebed om een zegen over dit verzoeningswerk is onontbeerlijk. Dat merken we steeds weer. We worden gezegend doordat harten van joodse mensen opengaan en werkelijke verzoening tot stand komt. Maar ook financiële steun is nodig voor het aanschaffen van materialen, de verzorging van de werkers tijdens de werkweek en de verspreiding van het boekje in de joodse gemeenschap. Giften en collecte-opbrengsten zijn welkom op bankrekening 3859.31.888 van Boete en Verzoening o.v.v. ‘onderhoud begraafplaatsen’. Voor de informatiereken in de kerken zijn er folders beschikbaar om dit mooie verzoeningswerk meer bekendheid te geven.

Maar vooral de dank die de joodse gemeenschap voor dit werk heeft is van onschatbare waarde

Letters zwart maken